

Primer Čemur

Zaprte edine tovarne v Nadiških dolinah, opekarne v Čemurju, ki je tako po sto letih prenehala z delom, je globoko odjeknilo ne samo med družinami prizadetih, odpuščenih delavcev, temveč tudi v vsej Benečiji, saj pomeni ta dogodek naravnost nasprotje vsega tistega, kar nam že tako dolgo obetajo naše državne oblasti in politiki.

Ali je torej ukinitev edine tovarne v Nadiških dolinah odgovor na naše čedalje odločnejše in nujnejše pozive k zavrtju in tudi postopnem upadanju ekonomske emigracije naših ljudi, Mar ni ta dogodek samo nekaj nasprotnega, to je, pospeševanje same emigracije, saj, kaj pa bo preostalo odpuščenim delavcem, kot da si delo poiščejo drugje, tudi v tujini.

Primer Čemur pa je za nas že nekaj več: ponovna potrditev tiste naše stare teze, da se vse obljube, načrti in ne vemo še kaj za izboljšanje našega ekonomskega položaja, ostale obljube še naprej, obljube, ki naj bi z besedami, namesto z dejanji, odpravile pri nas težak ekonomski in socialni položaj. Zato nikakor ne moremo pristajati na takšne rešitve, kot je prav zaprtje tovarne v Čemurju, saj kažejo, da ustrezni činitelji ali niso sposobni ali pa nočejo razumeti danega trenutka, ki terja prav nasprotno akcijo: čim večjo, konkretno zavzetost za ekonomski s tem pa tudi gospodarski, kulturni in socialni dvig še tako osiromašene, zdesetkane, revne in umirajoče Beneške Slovenije. Neštokrat smo v našem časopisu že zapisali in spet smo prisiljeni zapisati, da nam je dovolj obljub, lepih besed in ne vemo še česa vsega, da se nam hoče dejanj, zavestne pripravljenosti in tudi zagnanosti, da bi se stvari pri nas premaknile na bolje. Primer v Čemurju pa kaže prav na nasprotno.

Vendar pa je ob primeru Čemur prisotna še ena razsežnost, ki je doslej nismo bili vajeni pri nas: solidarnost. Solidarnost vseh delovnih ljudi tega področja z odpuščenimi delavci, solidarnost ne glede na nacionalno pripadnost, saj so z odpusti v Čemurju ogrožene delovne roke vseh ljudi na tem področju. In ta solidarnost, ki je bila izpričana na nešteti protestnih sestankih in poudarjena v najrazličnejših zahtevah, peticijah in pismih, pa je edin svetel žarek v tem sicer dokaj temnem in žalostnem primeru, ki mu danes preprosto pravimo primer Čemur.

OB PROUČITVI DRUGEGA DEŽELNEGA NOČRTA

NOVE MOŽNOSTI ZA HRIBOVSKA PODROČJA

Novi zakon bo omogočil rešitev številnih problemov v hribovskih krajih, kamor spada tudi Beneška Slovenija, čeprav je še vedno pomanjkljiv

Posvetovalna komisija za hribovsko gospodarstvo je preučila pripombe deželne vlade na drugi deželni načrt ekonomskega razvoja, še posebej z ozirom na gorska področja v duhu novega zakona o takšnih področjih.

Novi zakon, ki predvideva globalno rešitev ekonomskih problemov gorskih področij, bo vsekakor omogočil tako deželi kot posameznim prizadetim področjem kompleksnejše reševanje vseh problemov, saj pri tem ne gre samo za pospeševanje gospodarstva na teh zaostalih področjih, temveč tudi za varstvo okolja, to je boj proti eroziji, poplavam in drugim nevarnostim, ki ogrožajo že tako siromašna hribovska področja.

Tako novi zakon postavlja v ospredje prav boj za ohranjanje in ohranitev zemljišč, skupaj z deželnimi zakoni, ki urejajo zaščito in pospeševanje na področju živinoreje, obrti, industrije, turizma, turističnih cest in podobno, na tem področju pa naj bi kompleksnejše in učinkoviteje ure-

dili probleme teh področij, kamor sodi tudi Beneška Slovenija. Še več, zakon predvideva tudi določene olajšave in vzpodbude ekonomskim emigrantom, saj naj bi podpiral njihove ekonomske pobude, omogočil izboljšavo mlekar-
skih in drugih zadrug, hkrati pa pripomogel tudi k obnovi razpadajočih domačij na hribovskem področju.

V tem smislu ima zdaj naša dežela v rokah mnogo učinkovitejše in realne instrumente, da bolj konkretno posreduje v korist gorskih področij in to v zares globalnem, koordinacijskem, harmoničnem in pobudniškem smislu.

Kljub vsemu temu pa so nekateri udeleženci komisije poudarili, da je drugi načrt za deželni razvoj v nekem smislu še vse preveč načelen in pomanjkljiv, kar bi bilo treba seveda popraviti in dopolniti, zlasti pa tiste postavke, ki govorijo o hribovskih področjih, saj novi zakon o njih odpira v tem smislu široke in perspektivne možnosti razvoja.

DOBRE INVESTICIJE

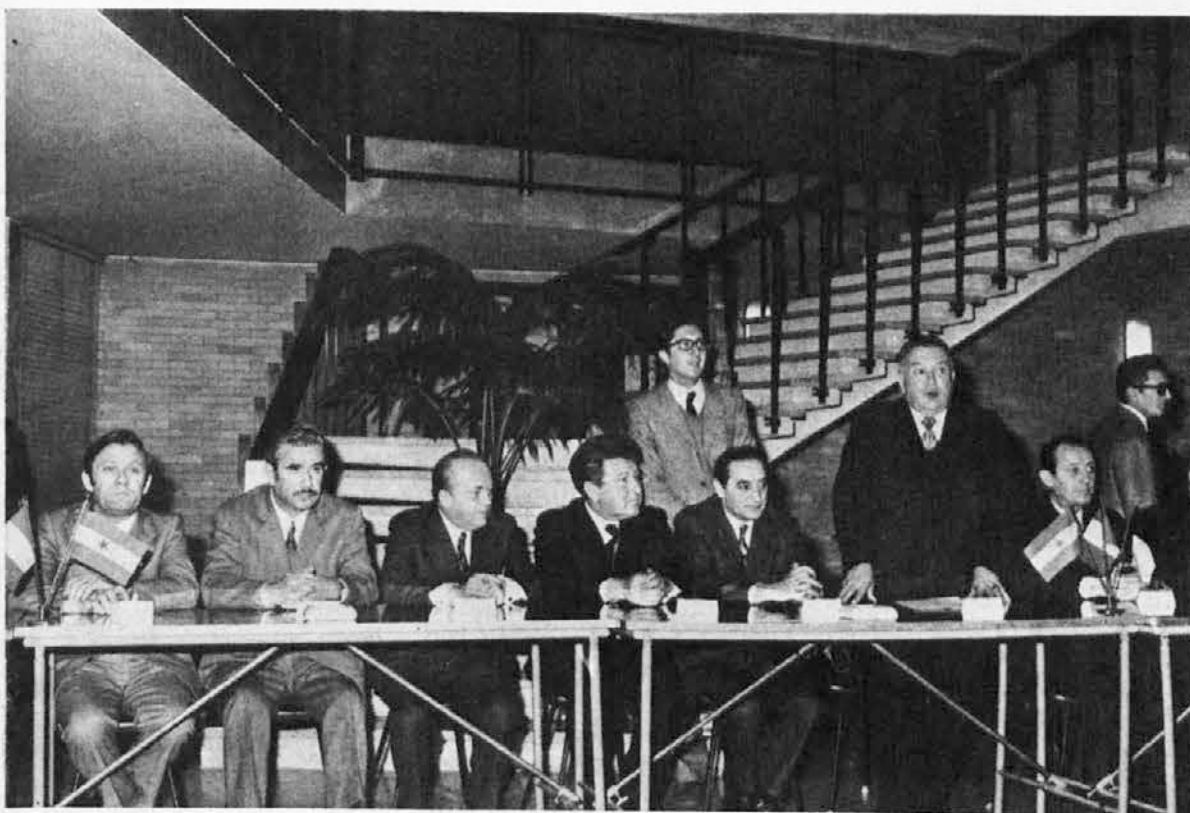
Turistični napor v Trbižu

Več kot pol milijarde lir za razvoj turizma na področju Kanalske doline

Že lani so v Trbižu začeli s celotno vrsto novih investicij v turizem, ki znašajo, po predvidevanjih nič manj kot 650 milijonov lir. Tako so na trbiškem območju začeli lani graditi vrsto novih smučarskih sedežnic in žičnic, prav tako pa tudi normalno velik pokrit bazen, kar vse naj bi prispevalo svoje k razvoju turizma, zlasti zimskega, na področju Trbiža.

Ko so te dni delali v Trbižu turistično bilanco, so ugo-

tovili, da vsa zgoraj omenjena dela, oziroma investicije v turizem, dobro napredujejo in da ni nobenega razloga, da bi letos vse omenjene žičnice in vlečnice skupaj s pokritim bazenom ne bile dokončane. Ti novi zimskošportni turistični objekti na področju Trbiža pa bodo vsekakor veliko prispevali k nadaljnjemu razvoju turizma, zlasti zimskega, v Trbižu in okolici.

Slovenska in furlanska delegacija ob sprejemu na trgovinski zbornici v Vidmu, katerima so podelili zlate medalje zaradi uspešne trgovinske aktivnosti med obema deželama.

NA TRGOVINSKI ZBORNICI V VIDMU

Priznanje slovenski tvrdki za trgovsko aktivnost

Videmski župan prof. Cadetto se je s prisrčnimi besedami zahvalil za prijateljsko sodelovanje dveh sosednih dežel

Pred kratkim je bila na trgovinski zbornici v Vidmu majhna slovesnost, na kateri so direktor ljubljanskega podjetja Gramex in tvrdki Gramex iz Ljubljane ter Gam maexport iz Vidma prejeli diplome in zlate medalje zaradi uspešne trgovske aktivnosti med našo pokrajino in Slovenijo.

Na tej majhni svečanosti je bilo poudarjeno, da se trgovinski stiki, ki so se pred časom začeli med Gramexom iz Ljubljane in Gammaexportom iz Vidma, v prihodnje lahko samo še poglobijo in razširijo. Prav tako je bilo poudarjeno, da trgovski stiki ne prinašajo samo ekonomskih koristi obema de-

želama, temveč tudi izboljšujejo spoznavanje med obema narodoma.

Tudi videmski župan prof. Cadetto je na tej svečenosti

prisrčno pozdravil prisotne in se jim zahvalil za solidno in prijateljsko sodelovanje med našo pokrajino in Slovenijo.

Administrativne volitve v Tavorjani preložene

Ni dolgo od tega, ko smo pisali v Matajurju, da je meseca novembra 1971 potekel mandat administratorjem tavorjanskega komunuma in da bodo kmalu nove volitve. Do volitev ni prišlo, ker je datum sovpadal z ljudskim štetjem, a je vseeno izgledalo, da se za obnovo administracije ne bo odlašalo dolgo.

Predvolilno ozračje je bilo zato povsod zelo razgibano, vse stranke so iskale primernih kandidatov, a sedaj, ko je nastala vladna kriza, se bodo volitve zavlekle tja

do poletja ali morda celo do jeseni, a več kot toliko se ne bodo mogle zavlačevati. Če nova vlada ne bo do 10. februarja t. l. dala zaupnice senatu, se bodo volitve vršile prej, torej poleti, v drugem primeru pa nekoliko kasneje.

Tavorjana je jezikovno mešan komun. Furlansko govoreče so vasi Tavorjana, Prestint, Montina, Ronke, Toljan, ki leže na ravnini. Hribovske vasi pa so slovenske: Kanalič, Kosta, Mažerole, Drejan in drugi manjši zaselki.

Prosimo vse tiste, ki še niso poravnali lanske in letošnje naročnine na MATAJUR, da to kmalu store. Ustrezni znesek lahko poravnajo z nakazilom po poštni položnici na naš tekoči račun št. 24/7418 - Ufficio Conti Correnti Udine.

Vasi dreškega komunuma, ki so raztresene po južnem pobočju Kolovrata, so najbolj zapuščene v naši deželi in zato potrebne konkretne pomoči, da izidejo iz te težke ekonomske krize

IZ NADISKE DOLINE

ČEDAD

Za razvoj čedadskega industrijskega področja

Konzorcij prosil deželne organe 400 milijonov lir podpore

Konzorcij za razvoj čedadskega industrijskega področja je sklenil, da zaprosi deželo za podporo 400 milijonov lir, da bodo mogli čim prej zgraditi vse potrebne infrastrukture za čim hitrejši razvoj industrije. V prvi vrsti je potrebna gradnja novih cest do delovnih mest, kanalizacije, cestna razsvetljava in pa vodovodi.

Vodstvo Konzorcija je tudi sklenilo, da bo odkupilo še nekaj zemljišč za postavitev novih tovarn. Zadnje čase je prišlo namreč še nekaj prošelj raznih industrialcev iz severne in srednje Italije, ki bi radi postavili svoje obrate v tem okolišju, ker vedo, da je tu dosti domače delovne sile in tudi ostali pogoji so zelo ugodni.

DEMOGRAFSKO GIBANJE MESECA DECEMBRA V ČEDADU

Meseca decembra je bilo v Čedadu več smrti kot rojstev. Na anagrafskem uradu so namreč zabeležili, da se je v tem mesecu rodilo 12 otrok, umrlo pa je 17 oseb; porok je bilo sedem. Tako je Čedad ob koncu leta 1971 štel 10.738 prebivalcev, od teh 5.177 moških in 5561 žensk.

DOBER ŽIVINSKI SEJEM

Tudi ta mesec je bil živinski sejem v Čedadu zadovoljiv. Od 60 glav prignane živine na živinski sejem je bilo prodanih kar 57. Sejem se vrši enkrat mesečno in ga organizirata lokalna in pokrajinska Zveza živinorejcev.

SV. PETER OB NADIZI

V KLENJAH DOSTI ŠTUDENTOV ŠPORTNIKOV POLNIH DOBRE VOLJE

Klenje so mala vasica v špeterskem komunu. Tu ni velikih kmetij, je pa precej mladih fantov-šudentov, ki ljubijo šport. A kako priti do denarja, da bi si nabavili vse rekvizite. Njihovi starši jim ne morejo pomagati več kot toliko. Kaj so storili? Letošnje božične počitnice, ko niso imeli šole, so sklenili, da si bodo sami prislužili nekaj denarja in opremili lastno nogometno ekipo. Vzeli so v najem nek gozd in sekali drva. Nasekali so jih 300 kvintalov, vse orodje za to težko delo pa jim je posodil domačin Renzo Jussig.

Naj ob koncu še zapišemo imena teh podjetnih in polnih dobre volje šudentov. Ti so: Claudio in Paolo Bordon, Marino Jussig, Tiziano Chiuc, Paolo Tomasetig, Germano Corredig in Ezio Jussig.

Želimo jim dosti uspeha in da se čim prej uresniči njihova davna želja. Prvi korak so že storili.

ZASEJALI POSTRVI V NADIŽO

Konzorcij za zaščito ribolova Furlanije-Juljske krajine je te dni poskrbel, da so zasejali v Nadižo in njene pritoke šest kvintalov postrvic. Tako bo vodno bogastvo naših dolin privabljal tudi ribiči in ne samo nedeljske izletnike.

HUDA PROMETNA NESREČA

Na cesti, ki vodi iz Ažle

PODBONESEC

Maloobmejni promet decembra

Z Šupci naj bi postavili carinarnico, ker bi tako oživele vsaj nekatere vasi tokraj in onkraj meje, skozi katere bi se odvijal promet

Promet skozi obmejne prehode v naših krajih stalno narašča. Čeprav je bilo meseca decembra slabo vreme — megla, dež in poledica — je bilo znatno več prehodov kakor lani v istem času. Skozi obmejna bloka v Šupci in Učejci so zabeležili kar 108.277 prehodov z obmejno propustnico, s potnim listom pa 88.088, vsega skupaj torej 196.365 prehodov.

Največ prehodov je bilo skozi Šupco, nato sledi Učejca s 44 prehodi; skozi ostale bloke pa je bilo takole gibanje: Most na Nadiži (nekdanji Ponte Vittorio) v tipanskem komunu 575, Polava pri Čepleskih v sovođenjskem komunu pa 775. Ostali obmejni prehodi so v zimskem času zaprti.

Dosti se je že razpravljalo

proti Špetru, se je dogodila huda prometna nesreča. Renzo Onesti in Sergio Jussa, oba doma iz Petjaha, sta se zaradi prehitre vožnje z avtomobilom zaletela ob električni drog in nato je avtomobil vrglo na drugo stran ceste. Onesti je dobil le lažje poškodbe, za Jusso pa so si zdravniki v čedadski bolnici pridržali prognozo, ker je dobil hude poškodbe na glavi, v prsih in trebuhu.

več ljudi iz Furlanije in tudi iz inozemstva, posebno iz Slovenije, saj postaja šele sedaj poznana — prej se je vrtela okoli nje le pravljica — a danes je zgodovinski spomenik in zato je res prava škoda za ves desni breg Nadiže, da so toliko časa čakali za ureditev ceste, po kateri pridemo do te znamenitosti Nadiške doline.

SREDNJE

SPET DIVJI PRAŠIČI

«Nekaj bo trjeba napraviti», pravijo naši ljudje, ko vidijo skoraj vsak dan pomendrano kakšno njivo. Sedaj so se divji prasci zatekli v našo okolico, ko so jih pregnali iz Stare gore. Prave dni je srečal Guerrino Bergnach kar šest teh škodljivcev, dva velika in štiri mladiče. Srečal jih je na cesti, ki vodi iz Gorenjega Trbilja proti razpotju Klinac. Dobro, da so sedaj vsi poljski pridelki pospravljeni, a ko bomo posadili krompir nam bodo sigurno spet vse preorali, da se bodo nasitili. Treba bo zato zares nekaj ukreniti, da preženemo to divjad, a ne samo preženemo v drugo vas, ampak da jo tudi uničimo. Pri tem nam bodo morali seveda pomagati dobri lovci.

SV. LENART

PADEL JE SKOZI OKNO

Zelo hudo se je poškodoval 35-letni Graziano Dornach iz Pičiča, ker se je preveč nagnil skozi okno in padel na dvorišče. Pri padcu si je zlomil nogo in ranil v glavo. Ozdravil bo v enem mesecu.

BODO UREDILI CESTO DO LANDARSKE JAME?

Na zadnjem zasedanju komunskega konsilja so mnogo razpravljali o nujni potrebi ureditve ceste, ki vodi v Landar. Potrebno bi jo bilo urediti ne samo do vasi, ampak tudi naprej, kjer je zgodovinska in turistično atraktivna Landarska jama. Semkak zahaja namreč vedno

REZIJA

Odobrili komunski proračun za leto 1972

Na zadnjem zasedanju komunskega konsilja, na katerem je bilo prisotnih vseh 15 konsilirjev, so obravnavali samo eno točko dnevnega reda: odobritev proračuna za letošnje leto. Ker je bilo več spornih vprašanj, je bila diskusija zelo živahna, a na koncu so se le vsi strinjali in proračun, zlasti kar se tiče za izvedbo javnih del v posameznih vaseh, nekoliko spremenili in ga soglasno odobrili.

Konsil se bo sestal v kratkem še enkrat, da bodo razpravljali še o drugih točkah dnevnega reda, ki tokrat niso prišle na vrsto.

ZOPET KRI NA CESTI

V Pušji vasi (Venzona) je prišlo do zelo hude in ne navadne prometne nesreče, pri kateri je izgubila življenje 48-letna Ema Clemente iz Ravence. Šla je z nečakom Giorgiom in nečakinjo Graziello na pogreb sorodnika Antona Di Lenarda, ki je prejšnji dan umrl v videm-

ski bolnici. Pokojnika, ki so ga peljali na domače pokopališče, je spremljala dolga vrsta avtomobilov. Na nekem ovinku se je zaletel v zadnji avtomobil, v katerem je bila Ema Clemente in nečaka, nek avtomobilist, ki je prihajal iz nasprotne smeri. Bili so vsi trije zelo hudo ranjeni, a najbolj Ema, ki je podlegla poškodbam.

Sorodnikom Antona Di Lenarda kakor tudi Eme Clemente izrekamo naše globoko sožalje.

IZPOD MATAJURJA

Letošnja prva zibelka

V čedadski bolnici je prvi privekal na svet v letošnjem letu Aleksander Cernoia, sinček Ezia in Marije Grazie Qualizze iz sovođenjskega komun. Srečnim staršem se pridružujemo tudi mi z našimi čestitkami, Aleksandru pa želimo, da bi se krepko razvijal in da bi nje-

NOV KOMUNSKI ZDRAVNIK

Končno je rezijanski komun le dobil stalnega zdravnika. Od maja meseca lanskega leta so bili namreč brez njega, oziroma v tem času jih je bilo kar pet, a nihče ni hotel ostati za stalno zaradi neurejenosti, en cel mesec so bili pa celo brez zdravnika. Sedaj je prevzel mesto komunskega zdravnika dr. Bernardino Sturabotti in upamo, da bo ostal.

TAVORJANA

PADEL JE S KOLESA

Precej hudo se je poškodoval 62 letni Graziano Macorig iz Tavorjane, ker je med vožnjo izgubil ravnotežje in padel z bicikla. Ozdravil bo v treh tednih.

FOJDA

Emilio Compagnon žrtev prometne nesreče

Zadnje čase se dogaja na naših cestah dosti, preveč prometnih nesreč. Ne oveni še cvetje na pokopališču, ko zopet koga zagrebejo v črno prst, ker je izgubil življenje pri prometni nesreči. Pred kratkim je izgubil življenje 49-letni Emilio Compagnon, ki se je komaj pred dvema mesecema vrnil iz Nemčije, kjer je bil zaposlen kot zidar več let. Ko je šel peš po cesti, ki vodi do gostilne «Sirena», je mimo privozil z avtomobilom njegov vašan 36-letni Galliano Zani in ga podrl na tla. Sune je bil tako močan, da je ubogi Compagnon obležal na licu mesta mrtev.

Čeprav je bil dosti let v Nemčiji, je imel v rodni vasi dosti prijateljev, katerim je bil zelo priljubljen in ga bodo zato ohranili v trajnem spominu.

Sestri Antoniji, h kateri je prišel na obisk in da bi se nekoliko odpočil v teh zimskih dneh, izrekamo naše sožalje.

TRI MILIJONE LIR ŠKODE ZARADI OGNJA

Pred dnevi je prišlo v Fojdi do zelo hudega požara. Francišku Picciniju je namreč pogorelo gospodarsko poslopje, v katerem je imel okoli 200 kvintalov sena in vse kmetijsko orodje.

Na kraj ognja so takoj prihiteli gasilci iz Vidma, da so za silo zaustavili plame, ker drugače bi pogorela tudi Piccinijeva hiša. Piccini je utrpel tri milijone lir škode, a na srečo je bil zavarovan proti požaru. Do ognja je prišlo verjetno zaradi kratkega stika.

UREDITEV CEST

Komunska administracija je te dni dala v apalt dela za

asfaltiranje nekaterih cest. Stroški za to javno delo bodo znašali 10 milijonov lir, ki jih bo dala dežela.

Uredili bodo v kratkem pa še druge komunske ceste, kar bo stalo 55 milijonov lir. Te stroške pa bo krila država na podlagi zakona o pomoči zaostalim hribovskim krajem.

IZPOD KOLOVRATA

POTENCIRANJE LUČI V GRMESKEM KOMUNU

Grmeški komun je pred kratkim dal v apalt dela za potenciranje javne razsvetljave. Vse to bo stalo okoli deset milijonov lir. Ker komun nima za to javno delo dovolj denarja na razpolago, je zaprosil deželne organe za posojilo, ki ga bo odplačal v dvajsetih letih.

NESREČA NE POCIVA

Vse ceste dreškega komun so bile ta mesec globoko zamrznjene in zelo nevarne tako za avtomobiliste kot za pešce. Trinajstletna Lucina Namor iz Krasa je prav zaradi izredno gladkega ledu padla in si zlomila levo roko v zapestju. Ozdravila bo v enem mesecu.

IZ IDRIJSKE DOLINE

POROKA

Poročila se je naša vaščanka Giuseppina Camerin z Marcelom Duriavigem iz Čedada. Prijatelji jima čestitajo in želijo dosti sreče v zakonskem stanu.

Prihodi in odhodi vlakov iz videmske železniške postaje

ODHODI

PROTI BENETKAM: 3,32 - 5,14 - 5,36 - 5,55 - 6,10 - 6,38 - 7,11 - 7,24 - 9,10 - 10,48 - 11,55 - 12,35 - 13,42 - 15,00 - 15,10 - 15,20 - 16,08 - 16,56 - 17,57 - 18,46 - 18,56 - 20,28 - 21,23.

PROTI TRBIŽU: 5,29 - 7,21 - 9,12 - 12,32 - 13,42 - 15,30 - 15,30 - 17,50 - 19,18 - 22,09 - 23,15.

PROTI TRSTU: 5,00 - 5,44 - 7,12 - 7,16 - 7,42 - 10,27 - 13,02 - 13,25 - 15,04 - 16,20 - 17,53 - 18,02 - 19,24 - 20,42 - 21,37 - 22,35 - 23,13.

PROTI ČEDADU: 6,30 - 7,30 - 8,30 - 11,30 - 12,30 - 13,30 - 14,30 - 15,30 - 16,30 - 17,30 - 18,40 - 19,50 - 22,20.

PRIHODI

IZ BENETK: 1,47 - 6,26 - 7,09 - 7,37 - 8,39 - 9,00 - 10,24 - 11,19 - 12,55 - 14,25 - 14,59 - 15,18 - 16,00 - 17,32 - 17,54 - 18,34 - 18,59 - 20,10 - 21,32 - 21,58 - 22,32 - 22,57 - 23,07 - 23,37.

IZ TRBIŽA: 5,07 - 7,05 - 7,15 - 10,10 - 11,50 - 14,47 - 14,56 - 17,36 - 17,48 - 19,15 - 21,11.

IZ TRSTA: 0,17 - 5,09 - 7,06 - 7,16 - 8,18 - 8,30 - 11,42 - 13,27 - 14,35 - 15,06 - 15,15 - 16,02 - 18,32 - 19,44 - 20,19 - 21,45 - 21,56.

IZ ČEDADA: 6,20 - 7,20 - 8,20 - 9,20 - 10,20 - 11,20 - 12,20 - 13,20 - 14,20 - 16,20 - 17,20 - 18,20 - 19,40 - 20,40.

Sprehod skozi slovensko književnost

JOSIP JURČIČ

Prvi slovenski romanopisec in utemeljitelj slovenske moderne proze Josip Jurčič se je rodil 1844. leta na Muljavi pri Stični. Leta 1855 je oče zapeljal enajstletnega sina v Ljubljano, kjer je obiskoval najprej dve leti normalno, nato pa gimnazijo.

Jeseni 1865 leta je odšel Jurčič študirat na Dunaj slavistiko in klasično jezikoslovje. Tu je živel dokaj bedno in se je preživljal s pisateljevanjem. Po triletnem stradanju na Dunaju so Jurčiča 1868 leta povabili k sodelovanju pri Slovenskem narodu ter je julija tega leta sprejel mesto urednika ter živel poslej kot časnikar. Ker je Slovenski narod izhajal sprva v Mariboru, je v tem mestu Jurčič ostal dve leti. 1870. leta se je vrnil na Dunaj z željo, da bi dokončal visokošolski študij, to pa mu je omogočil denar, ki ga je podedoval po teti. Vendar je na Dunaju pomagal Stritarju pri Zvonu in pisal, tako pa zato ni mogel študirati.

Po nepričakovani smrti glavnega urednika Slovenskega naroda se je Jurčič spet vrnil v Maribor ter si prizadeval, da bi Slovenski narod preselel v Ljubljano.

Oktobra 1872. leta se je s Slovenskim narodom preselil v Ljubljano. Tu se je ves zakopal v časniško delo. Ko so v Ljubljano prispeli Kersnik, Levček in drugi, jih je Jurčič povabil k sodelovanju pri Narodu.

Kot časnikar v Ljubljani je Jurčič večkrat obiskal svoj rodni kraj Muljavo. Tu si je v jeseni 1879. leta nakopal vnetje rebrne mrene, ko je ležal proti večeru na vlažnem travniku. Jurčičevo zdravje se je čedalje bolj rahljalo, napadla ga je jetika. Moral je pušiti službo in se zdraviti v Gorici in Benetkah. Aprila 1881 leta je legel in 3 maja istega leta umrl. Tako je ostalo mnogo njegovih načrtov neizpolnjenih.

Jurčič je začel pisati razmeroma že v zgodnji dobi, saj je, na primer, kot sedmošolec zasnoval izvirno slovensko povest Jurij Kozjak, Slovenski janičar (1864). V tem času je zasnoval tudi svoje največje in za Slovence najpomembnejše delo, prvi slovenski roman Deseti brat, ki je izhajal v letih 1866/67 v Jančičevem Cvetju.

Odkar se je sam vzdrževal, mu je boj za kruh potiskal pero v roke. Tako so nastali njegovi Spomini starega Slovenca, povest Domen in domača pripoved Tihotapec. Kot osmošolec je Jurčič na-

pisal povest Jurij Kobilica, na Dunaju pa Hčer mestnega sodnika, eno svojih najboljših zgodovinskih povesti. V dunajskem obdobju so nastala takšna njegova dela kot Kloštrski žolnir, Nemški valpet, Dva brata, Kozlovska sodba v Višnji gori in druga dela.

Leta 1876. je v Slovenski knjižnici objavil roman Doktor Zober ter realističen »roman« o izobražencih na kmetih Med

dvema stoloma. Naslednje leto je izdal povest Lepa Vida ter roman Cvet in sad. Skupaj z Levstikom je v verzih napisal prvo slovensko politično tragedijo Tugomer. V ljubljanskem svonu pa je 1881 leta začel izhajati njegov zadnji roman Rokovnjači, ki pa ga je zavoljo njegove smrti dokončal pisatelj Janko Kersnik. Tik pred smrtjo je Jurčič dokončal svoje zadnje delo, tra-

gedijo v prozi Veronika Deseniška, ki pa je izšla šele leta 1886.

Če hočemo celovito oceniti pomen in vrednost Jurčičevega literarnega dela, potem moramo govoriti tudi o Levstiku, saj je bil prav Jurčič tisti, ki je najbolj izpolnjeval njegov literarni program. Tako nam je Jurčič ustvaril prvi roman, Deseti brat, zgledno slovensko povest ali novelo

Sosedov sin, skupaj z Jurčičem prvo slovensko tragedijo v verzih Tugomer in ne navsezadnje še položil tudi temelje sodobnemu in modernemu časnikarstvu kot urednik prvega slovenskega dnevnika Slovenski narod.

Iz vseh naštetih razlogov sodi delo in ime Josipa Jurčiča med utemeljitelje moderne slovenske književnosti.

ZA NAŠE EMIGRANTE

Vodič za delavce na tujem

V Frankfurtu bo v kratkem izšel informativni propekt za inozemske delavce, ki žive v tem mestu. Pri tem bodo skušali sodelovati z Zvezo sindikatov Nemčije in ostalimi ustanovami, ki se ukvarjajo s posvetovalnim delom v zvezi z inozemci.

Znano je, da so tuji delavci, ki pridejo v katerokoli mesto ZR Nemčije zaradi neznanja jezikov in pomanjkanja ustanov, kjer bi jim lahko svetovali, velikokrat prepuščeni svojim tovarišem ali slučajnim znancem, ki sami ne znajo dosti nemščine.

Zato so se na mestni občini v Frankfurtu odločili za izdajo te brošure, ki bo pravzaprav v glavnem vodič po tem svetu. Brošura bo tiskana v jezikih tujih delavcev, ki delajo v Frankfurtu. Glavni namen ni turistična reklama za to mesto, temveč predvsem ta, da inozemcem nudi vse tiste informacije, ki so jim najbolj potrebne. Na primer, kje se nahajajo posvetovalnice v Frankfurtu in kakšne informacije tam lahko dobe. Kam naj se obrnejo po nasvete in pomoč, če imajo socialne in kam če imajo zdravstvene probleme. V brošuri bo-

do tudi navodila o možnostih strokovnega izpopolnjevanja, dalje nasveti, kako koristno izrabiš prosti čas, načrt mesta, na katerem bodo označena javna kopališča, parki in drugi prostori za oddih.

Zlasti pomembno glede na veliko število otrok tujih delavcev, ki kljub obveznosti ne obiskujejo šol, so navodila v brošuri, kam naj se

starši obrnejo, če imajo šoloobvezne otroke in kam tisti, ki bi želeli svoje otroke dati v otroške vrte.

Ta koristna brošura bo verjetno izšla še letos. Tiskali jo bodo v veliki nakladi tako, da jo bo lahko dobil vsak inozemec, ki živi v Frankfurtu. Ker je zaposlenih v tem mestu tudi precej ljudi iz naših krajev, jim priporočamo, da si jo naba-

Kajuhovo zbrano delo

Zavod Borec in Ljubljane je te dni izdal zbrano delo Karla Destovnika-Kajuha v skoraj šeststo strani obsegajoči knjigi, kar predstavlja do danes vsekakor najpopolnejšo izdajo literarnega opusa partizanskega poeta Hajuha.

Urednik te, že dvajsete izdaje Kajuha, Emil Cesar je za izdajo napisal obširno, skoraj sto petdeset strani obsegajočo uvodno študijo o življenju in delu pesnika Kajuha, hkrati pa je knjigi dodal tudi dve sto strani opomb, ki v nekem smislu znanstveno zaokrožajo izdajo celotnega

opusa tega največjega padlega partizanskega poeta Sloveniji.

Poleg pesmi prinaša najnovejšo Kajuhovo zbrano delo tudi ostalo in predvsem novo gradivo, med katerim moramo omeniti dramo Mati, prvo dramsko delo, ki je nastalo v obdobju narodnosvobodilnega boja, prve pesnikove prevode in seveda korespondenco, ki je izredno tehtna in hkrati tudi nepogrešljivi vir za preučevalce naprednega slovenskega mladinskega gibanja v letih pred drugo svetovno vojno.

Kajuhovo Zbrano delo predstavlja torej doslej najpolnejšo, znanstveno kritično izdajo tega barda revolucije, kar je vsekakor zlasti zasloga vztrajnega in neumornega preučevalca in raziskovalca njegovega dela Emila Cesarja, ki je knjigo zbral, uredil, napisal uvodno študijo in dodal tehtne opombe. Takšno kritično, obsežno in znanstveno dokumentirano izdajo svojega zbranega dela pa je pesnik Kajuh vsekakor tudi zaslužil, zato na to knjigo še posebej opozarjamo naše bral-

ce in vse, ki jim je pri srcu slovenska književnost, zlasti pa delo in življenje slovenskega partizanskega pesnika Karla Destovnika, Kajuha.

Za dobro voljo

Autobus je bil poln, prava gneča. Starejši možakar poskuša vstati. Ženska, ki stoji zraven njega, ga potisne nazaj na sedež:

«Kar sedite, starejši ste od mene!» Čez nekaj časa mož spet vstane in ženska ga znova potisne nazaj. Ko se to še nekajkrat ponovi, se stari mož razjezi:

«Spustite me vendar ven. Zaradi vas se vozim že pet postaj predaleč!»

Gospa Fefka gre k zdravniku, ki ji svetuje:

«Draga gospa, predvsem morate na zrak in se dosti gibati. Pojdite vsak dan na daljši sprehod!»

«Nemogoče, gospod doktor! Ne, tega pa ne! Kaj pa mislite, ljudje bi vendar začeli govoriti, da smo avto prodali!»

ZA NAŠE DELO

Kaj bomo delali meseca februarja

NA POLJU preorjimo njive za spomladansko setev, brž ko odleze sneg in se presuše. Podorjemo hlevski gnoj. Ponekod bo treba konec meseca dodati ozimnemu žitu nekaj umetnih gnojil. Trosimo jih v treh obrokih. Pripravljamo in čistimo žitno in drugo seme. Odberemo tudi primeren semenski krompir, katerega spravimo v kleti na poseben prostor.

NA TRAVNIKIH opravimo ta mesec mnogo dela. Pobiramo trnje, kamenje in mah, ravnamo krtine ter gnojimo. Razvažamo gnojnico po travnikih. Očiščene travnike moramo tudi obsejati, a ne le z drobirjem od sena, ampak moramo seme tudi kupiti v agrariji. Vse senožeti moramo prevleči z ostro brano. Senožetim, kjer je mah, moramo tudi pognojiti, kajti mah raste tam, kjer je premalo hrane za travo. Tudi deteljšča moramo pognojiti.

V SADOVNJAKU nadajujemo s strganjem in razkuževanjem debel. Drevju gnojimo tako, da ne pokladamo gnojil okoli debla, ampak pod kapjo. Lahko gnojimo tudi z umetnimi gnojili.

V KLETI pazimo na čistost posode in prostora. Kdor je vino že prodal ali popil, naj gleda, da se prazni sodi ne navzamejo škodljivih duhov. Sode zažveplamo tako, da na vsak hektoliter prostornine v njih zažgemo 3 grame žvepla. Obroče sodov je treba enkrat na leto prebarvati z minijem. Ki ga dobite v prodaji v vsaki drogeriji in morda tudi v agrariji. Kdor ima vino še v kleti, naj večkrat preskuša njegovo stanovitnost. Naj ponovno, povemo, da se bela vina čistijo s 15 gramom tanina na vsak hektoliter, katerega prej posebej raztopimo v mlačnem vinu, nato pa ga vlijemo v sod.

V HLEVU že zdaj pregledmo svojo zalogo krmil, da ne pridemo v zadrego, kako bomo prerediti živino, če ne bo zaradi slabega pomladanskega vremena o pravem času dovolj zelene hrane ali paše. Privoščimo ob slabem senu živini tudi močnih krmil. Posebno ne pozabimo dodajati klajnega apna in pa soli.

France Bevk

Kaplan Martin Čedermac

31

Čedermac so navdajale iste misli. «Ne morem se načuditi. Pa ga je rodila slovenska mati». «Koliko takih ljudi so že rodile slovenske matere! Poglej Skubina! Ta ima tudi slovenskega očeta. Kri ni vse. Ne vem, kaj odločuje. Vzgoja, slaboten značaj, močan vpliv okolice».

«Pa Morandini?» Čedermac se je za trenutek ustavil. «Kaj naj rečemo o Morandiniju?».

«Saj, saj. Toda ta je iz drugega testa. Samorasel, ne da se vplivati; pa srce in glava sta mu na pravem mestu. Pozna nas in nas je vzljubil; krščanstvo mu ni prazna beseda».

«Saj bi nikomur ne smela biti». «Pa je. Saj si slišal, da je. Ali pa smo mi v tako strašni zmoti. Pa nismo. Božje in cerkvene nauke obračajo po svoje. Na zunaj samo mleko in med, v svojem bistvu so pa pogani».

Molčala sta nekaj trenutkov. «Ne smem niti pomisliti», je vzdihnil Čedermac, «da je morda takih tudi med njimi, ki odločajo o nas. Potem je naša pravda že naprej zgubljena».

«Brez dvoma, nekateri so takih misli kot monsignor», je rekel Potokar po premolku. «A upam, da niso vsi. Saj

to bi bila groza. Toda bolje je, da se ne vdajamo preveč rožnatim upom. Lahko smo pripravljeni na marsikatero razočaranje».

Molčala sta. Potokarjeve besede, ki niso izražale trdnega upanja v zmago, so Čedermaca razočarale. Bilo mu je grenko verjeti v poraz. Stopal je trše in prestavljal palico daleč predse... Kolovoz se je bil zožil v peščeno stezo, ki se je vila okoli pobočja. Kaplana sta hodila drug za drugim. Na pot so visele veje grmovja, ki so ju zdaj pa zdaj pobožale z orumenelim listjem.

«In kako to sodi z nekega višjega, večnostnega pogleda», se je Čedermac zopet oglašil iz misli, ki jih ni nehal mozgati. «Saj je že prav, saj nič ne rečem, toda...» Umolknil je, kakor da ne najde prave besede, in trdo udaril s palico.

Potokar, ki e hodil spredaj, se je za hip ozrl po tovarišu.

«Da, x večnostnega pogleda, kadar soi o naši zadevi», je rekel porogljivo. «Kakor hitro je šlo za jezikovne pravice Italijanov na Malti, je zdrknil na zemsko tla. Ali si ga videl, kako se je raznel, ko sem mu jih omenil? Vzelo mu je sapo in besedo. Ni boljšega orožja, kakor da jih postaviš pred zrcalo».

«Če bi to pomagalo», je rekel Čedermac bridko. «Pa dosti ne pomaga. Izviije se kot jegulja. Saj sem poizkusil. Nikoli si nisem mislil, da smo si tako različni. Ne samo, da imamo povsem različne poglede na življenje, tudi občutimo drugače, drugače vrednotimo».

Gospod Martin je bil prišel k Morandiniju na razgovor, kakor mu je bil obljubil. Zaradi potrnosti, ki ga je bila

obšla, in zaradi monsignorjeve navzočnosti je bil redkobeseden; pogovor s prefektom je orisal le v glavnih potezah. Zdaj, ko je za Potokarjem pobiral stopinje, je opisal vse do potankosti, kolikor se je spominjal. Da mu vsega ne zapajo, ga je še zmeraj rahlo peklo. Naj vedo, kako zna biti odločen, in naj ga ne sodijo po trenutni zablodi.

Utihiil je; nato sta dolgo molčala, kakor da vsak zase premlevata in mozgata.

«Veš, kaj me je najhuje zadelo?» je slednjič zopet povzel Čedermac s tresočim glasom. «Besede, da so cerkvene oblasti že dale svoj pristanek. Priznam, da se me polaščajo dvomi, vendar ne morem verjeti. Kateri škof bi se mogel tako daleč spozabiti?».

«Saj se ni», je rekel Potokar s trdnim glasom. «Le verjemi! S tistimi besedami so ti le nastavili zanko. Nadškof tega ni storil in ne bo storil».

«Kako to veš?».

«Rekel nam je. Pri njem smo bili. Obljubil nam je, da bo z vso močjo podpiral naše upravičene pritožbe».

Čedermac je postal za nekaj trenutkov, kakor da ga je vsega prevzelo neko mogočno čustvo. Prosteje je zadihal. Bilo mu je, kakor da mu je neizmerna teža pala raz dušo. «Pri njem ste bili? Torej ste v tej zadevi že kaj ukrenili?».

Potokar, ki je bil medtem šel dalje, je počakal, da ga je Čedermac znova dohitel.

«Mnogo smo storili. Mnogo korakov smo že naredili, mnogo pisem napisali. Pa saj veš, da vsega ne smemo obsejati na veliki zvon. To bi stvari le škodilo. Še tako nam nezaupljivo gledajo na prste, merijo vsako stopinjo».

za naše mlade bralce

Hudobna mačeha in dobra pastorka

Hudobna ženska prmoži s svojim revnim možem majhno deklico z imenom Marica. Potem dobi še eno hčer, ki jo ljubi in goji bolj kot svoje oko. Pastorka pa, ki je bila dobro in prelepo dekle, kar ne more niti s krajem očesa videti. Zato je preganja, muči in mori; da bi jo prej ugonobila, ji meče najslabše ostanke jedi in še to kakor psu. Celo kačjega repa bi ji dala jesti, če bi ga imela; in namesto v posteljico jo pošilja spat v staro korito.

Ko pisana mati vidi, da je deklica pri vsem tem dobra in potrpežljiva in da lepše raste kot njena hči, misli in misli, kako bi našla vzrok, da bi sirotico spodbila od hiše, in si izmisli tole:

Nekega dne pošlje svojo hčer in pastorko volno prati; hčeri da bele volne, pastorki pa črne in ji strogo zažuga: »Če mi te črne volne tako belo ne opereš, kakor jo bo moja hči, mi ne hodi več domov, sicer te bom iztepla od hiše!«. Uboga pastorka milo joče, prosi in govori, da ji tega ni mogoče storiti, ali vse je zamen. Ker vidi, da ni milosti, oprta volno in gre jokajoč za po pol sestro. Ko prideta na vodo, razprta svoja bremena in začneta prati. Kar se jima pridruži od nekoč belo, lepo dekle in ju pozdravi: »Dobra sreča, prijateljici! Ali vama je treba kaj pomagati?«. Mačehi na hči reče posmehljivo: »Meni ni treba pomoči, moja volna bo takoj bela, ali tale volna naše pastorka ne bo kmalu«. Nato stopi tuje dekle k žalostni Marici, rekoč: »Daj! Bova videli, če se bo dala ta volna belo oprati?« Obe pričneta zdaj menčati in prati in hipoma se črna volna beli kakor mlad sneg. Ko opereta, bela prijateljica spet nekam izgine.

Ko mačeha vidi belo volno, se čudi in jezi, ker nima vzroka preganjati pastorka. Nekoliko časa zatem pride huda zima in mraz. Hudobna mačeha še zmeraj misli, kako bi zatirala nesrečno pastorko. Zdaj ji zapove: »Vzemi košek in odpravi se v goro, tam mi naberi zrelih jagod za novo leto! Če mi jih ne prineseš, je bolje zate, da ostaneš na gori«. Sirotica Marica milo joča, prosi in govori: »Kako naj reva zdaj v tej ostri zimi dobim zrelih jagod?« Ali vse zaman — vzeti mora košek in iti.

Ko hodi vsa objokana po gori, jo sreča dvanajst junakov, ki jih lepo pozdravi. Oni prijazno sprejmejo pozdrav in jo vprašajo: »Kam gaziš, ljuba mala, tako objokana po snegu?«

Deklica jim vse lepo pove. Junaki ji reko: »Mi ti hočemo pomagati, če nam veš povedati, kateri mesec vsega leta je najboljši?«.

Marica reče nato: »Vsi so dobri, toda mesec sušec (marec) je najboljši, ker nam prinaša največ upanja«.

Junaki so bili z odgovorom zadovoljni in reko: »Le idi v to prvo dolinico na prisoje, ondi dobiš jagod, kolikor te je volja«. In res prinese mačehi za novo leto poln košek najlepših jagod in pove, da so jih ji pokazali junaki, ki jih je srečala na gori.

Nekaj dni pozneje, ko je huda zima odnehala, reče

mi košek in odpravi se v goro po jagode, morda dobiš tiste junake, da ti dajo kakšno srečo, ko so se že naši umazani pastorki izkazali tako čudovito dobrotljivi«.

Hči se ošabno obleče, vzame košek in odskaklja veselo v goro. Ko pride tja, res sreča tistih dvanajst junakov, ki jim napuhnjeno reče: »Pokazite mi, kjer rasejo jagode, kakor ste pokazali naši pastorki«.

Junaki reko: »Dobro. Če ugaaneš, kateri mesec vsega leta je najboljši?«.

Ona hitro odgovori: »Vsi so hudi, mesec sušec pa je najhujši«.

Po teh besedah pa se vsa gora hipoma pooblači in vse nevihte udarijo nanjo, da je komaj prisopihala domov. Ti junaki so bili dvanajsteri meseci.

Medtem se dobrota in lepota psovane pastorka razglasi daleč po deželi in mlad, pošten in bogat gospod sporoči njeni mačehi, da pride ta in ta dan s svojim spremstvom pastorko snubit za ženo. Mačeha, ki je siroti zavidna, ji o tem ne zine niti besedice, ampak misli s to srečo obogatiti svojo hčer.

Ko pride napovedani dan, spodi brezvestna mačeha svojo pastorko zgodaj v korito spat. Nato očisti hišo, pripravi večerjo, našopiri svojo hčer, kolikor jo največ more, in jo posadi za mizo s pletilom v rokah. Nato se pripeljejo snubači, mačeha jih prijazno sprejme, popelje jih v hišo in jim govori: »Tukaj le je moja mila pastorka«. Ali kaj pomaga, ko so imeli v tej hiši petelina, ki prične na ves glas in brez prestanka peti:

»Ku-ku-ri-ku, lepa Marica v koritu!«

Ku-ku-ri-ku, lepa Marica v koritu!«.

Ko snubači zaslišijo in uga-nejo petelinovo petje, vele naj jim privedejo pravo pastorko iz korita. Ko jo zagledajo, se ne morejo dovolj načuditi njeni lepoti in ljubeznivosti ter jo še isti večer odpeljejo s seboj. Hudobna mačeha in njena hči pa sta ostali osramočeni pred vsemi ljudmi.

Marica je bila s svojim možem in z vso svojo hišo srečna do visoke starosti in umrla je lahke smrti — ker ji je bila vila prijateljica in vsi meseci prijatelj.

Mlinar, sin in osel

Mlinar in njegov sin ženeta v bližnje mesto osla naprodaj. Med potjo ju sreča kmetič na konju in jima reče: »Nista preveč pametna, da gre osel prazen in od vaju nobeden ne sede nanj.«

Mlinar takoj posadi sina na osla.

Malo potem srečata vozni-ka, ki pravi: »Ali te ni sram,

da ti jezdiš, tvoj oče pa mora hoditi peš?«

Sin skoči raz osla in oče sede nanj. Komaj pa sta prišla malo dalje po cesti, kar ju sreča kmetica, ki je nesla poln jerbas na glavi, in reče: »To je neusmiljen oče, ki tako široko sedi na oslu, sin pa mora po cesti brusiti noge.«

Nato vzame mlinar še sina k sebi na osla.

»O, ubogo živinče, gotovo mora poginiti pod toliko težo!« zakriči ovčar, ki je pasel ovce ob cesti.

Zdaj stopita oba z osla in sin reče očetu: »Kaj hočeva zdaj storiti z oslom, da ustreževa ljudem?«

Mlinar odgovori: »Kaj sprašujeva druge! Stori, kakor se nama zdi dobro. Vsem ljudem ni mogoče ustreči!«.

Iranska modrost

Veki mož, ki je bolehal na očesu, je šel k živinozdravniku in zahteval od njega zdravilo. Živinozdravnik mu je namazal oko z mažo, ki jo je uporabljal v podobnih slučajih pri živalih, in mož je oslepel.

Vsa zadeva je prišla pred sodnika; ta je razsodil: »Živinozdravnik ne odgovarja za odškodnino, kajti če ne bi bil mož osel, bi ne šel k živinozdravniku«.

Popotnika in medved

Dva prijatelja sta se posebeno rada imela. Neizrečna ljubezen je bila med njima, vse sta si zaupala. Prigodi se pa, da jima na poti skozi goščavo pride strašni velik medved nasproti. Ko ga zagledata, zbeži eden, ne da bi se zme-nil za prijatelja, naglo na bližnje drevo. Drugi ni mogel uiti na varno, medved mu je bil še za petami.

Pride pa mu v hipu misel, da ta zver mrliču nič žalega ne stori; torej se vleže na tla in zadržuje sapo. Medved sto-

pa okrog njega. mu pritiska gobec k obrazu in ušesom, ga voha, a ker ne čuti nič živga pri njem, ga pusti in odide.

Ko ju mine strah in nevarnost, gresta prijatelja dalje po namenjeni poti. Tisti pa, ki je bil na drevesu, vpraša tovariša: »Ljubi moj, povej mi, kaj ti je medved tako tiho pravil na ušesa?«

»Marsikaj,« mu odgovori ta, »poseben pa to: Ne zaupaj prijatelju, dokler ga nisi skušil v nesreči!«

Palček in orel

Ptiči so hoteli imeti kralja. Sklenili so, da bo tisti njihov kralj, ki poleti najvišje.

Vsi ptiči se dvignejo. Tudi palček misli, da ne sme zaostati. Siromak je pa dobro vedel, da se v letanju ne more meriti z drugimi ptiči. Zato hoče z zvijačo doseči največjo čast.

Palček smukne pod letečo štokrlo in se ji skriva med perje. Štokrlo tega ni zapazila. Ptiči lete vedno višje, sčasoma pa opeša drug za drugim. Naposled se zibljeta samo še orel in štokrlo v višini. Končno začnejo pešati

tudi štokrli moči. Zdaj pa zleti palček izpod perja in se drzne meriti z orlom. Orel tudi že res omahuje, palček pa je še spočit in gibčen. Zleti višje kot orel in hoče biti kralj.

Ko zvedo ptiči njegovo prevaro, ga hočejo kaznovati, toda on se jim izmuzne pravčasno in se skriva v mišjo luknjo.

V njegovo sramoto pa so mu dali ptiči ime »kraljiček« — in tako ga imenujemo včasih tudi mi. Nosi pa tudi ime stržek.

Siroti

Tjan Ton Ugi je bil oženjen. Njegova prva otroka sta bila dvojčka, deklica in deček. Kmalu po porodu pa mu je žena umrla in Tjan Ton Ugi je vzel drugo ženo. Mačeha pa je otroka sovražila, še manj pa ju je trpela, ko je dobila svojega. Noč in dan je tuhtala, kako bi se odkrižala otrok iz prvega moževega zakona. Ko sta bila dvojčka stara devet let, je spravila v dekličino izbo nekega tujega mladeniča in mu rekla, naj zbeži, takoj ko bosta z možem stopila v izbo. To se ie tudi zgodilo, žena pa je povedala Ton Ugiju, da ne bo več ostala pod streho, če po tem dogodku ne pošlje otrok proč. Tako je pripravila očeta do tega, da je svoja otroka nagnal.

V neki temni noči sta se dvojčka prišla za roki in odšla iz očetove hiše. Prišla sta v gozd in naletela na staro kočjo. V njej sta živeli dve ženski, ena je bila stara in druga mlada.

»Kdo sta vidva?«, sta vprašali ženski. Otroka sta povedala, kaj se je zgodilo. Nato je dala starka otrokoma vsakemu po eno hruško. Ko sta hruški pojedla, sta izročili ženski dvojčkoma tri laterne in jima rekli: »Pojdita vedno naravnost, dokler ne bosta zagledala majhne kočje. Skraja vaju ne bodo pustili vstopiti, ali vidva oddajta eno laterno. Zatem bosta morala čez steklen most, tudi tam vaju ne bodo pustili preko. Znova oddajta eno laterno. Končno bo-

sta odkrila grad, tako star ko zemlja. Tam oddajta tretjo laterno.

Vse to se je zgodilo tako, kakor sta ženski povedali. Prišla sta do druge kočje in ko so ju spustili vanjo, je bilo tam čisto temno in morala sta hoditi devet dolgih dni po temnih hodnikih. Končno sta prišla na svetlo in na vrt s tako čudovitimi rožami, kakor jih še nista videla.

Cez reko, ki je imela tako sinjo barvo ko nebo, je bil napet steklen most. Oddala sta drugo laterno in ga prekoračila.

Ko sta prišla do gradu, sta oddala tretjo in zadnjo laterno in vstopila. V prvi sobani sta videla, kako žagajo neko žensko. Bila je njuna mačeha. V drugi sobani se je kuhal v kotlu moški — bil je morilec. V tretji sobani so zagrebali v žerjavico nekega moškega in ga polivali s tremi kupami žganjice. Bil je moški, ki je zanemarjal grobove svojih prednikov.

Tako sta prešla mnoge, mnoge sobane in zagledala konšno moškega, ki je pospravil devet južin in celo vrsto drugih jedač — bil je pravičnik.

V naslednji svetli sobani je sedela njuna mati. Kmalu zatem je vstopil tudi predstojnik tega nebeškega kraja in mati je rekla: »To je vajin dedek«.

»Da«, je pokimal ta in ju pogladil po glavah, »kajti vajina mati je moja hčerka. Jaz sem bil tisti, ki vama je poslal hruški in laterne. Zdaj sta v nebesih in se ne smeta več vrniti na zemljo, ostala bosta pri materi in se igrala na vrtu«.

Odprl je vrata in otroka sta zagledala vrt, tako lep, kakor ga ni na zemlji, in kmalu sta pozabila, da sta bila kdaj tam.

ČASTNA BESEDA

Ko je prišel očka iz službe, je opazil, da njegov sin-ko sedi na stolu in bulji v strop.

— Kaj nimaš nobenega drugega dela, Matjaž? — je vprašal — Nobene naloge ali kaj drugega?

Deček je neodločno zmajal z glavo.

— Nekaj bi ti rekel, očka!

— No, reci!

— Ampak... — za hip je zastal, potem pa nadaljeval: — Ampak pravzaprav ne morem, ker sem dal častno besedo, da ne bom povedal.

Očka si je popravil očala.

— Kaj pa to pomeni?

— Če mi daš častno besedo, da ne boš hud, potem ti bom povedal, kar vem.

— Kar zahtevaš od mene, je izsiljevanje, — je dejal očka strogo. — Kadar damo častno besedo, potem ne smemo z njo trgovati, ampak jo moramo držati. Zapomni si to!

Z odločnim korakom je odšel iz sobe in stopil v kopalnico. Tam je osupel obstal. Na oknu je bila razbita šipa.

— Kdo je to storil? — je vprašal jezno.

— To sem ti ravno hotel reči, — je odgovoril Matjaž plašno.

— Vedeti hočem, kdo je razbil šipo!

— Ampak saj si vendar sam rekel, da se častna beseda ne sme prelomiti.

— Lepo! — je zagodrnjal

očka. — Pa mi vsaj povej, komu si jo dal!

Deček je mencil, slednjič pa je povedal:

— Dal sem jo mački!

— Neumnost! — je zagrmel očka. — Kako lahko mačka zahteva od tebe častno besedo, če je kaj razbila?

— Saj je ni zahtevala, očka! Jaz sem ji jo dal, in to je isto, mar ne?

— Zakaj pa je skočila skozi okno?

— Ker ji je nekdo privezal prazno konservo za rep!

— Kdo pa je bil to?

Deček je odločno zmajal z glavo.

— Tega pa ne morem povedati, očka! Dal sem častno besedo.

Kdo je bil to, otroci?